

Covid 19 Salgını Sürecinde Yürütülen Uzaktan Eğitim Uygulamalarının İncelenmesi¹

Ertuğ CAN², Onur KIRCI³

Öz

Bu araştırmanın amacı, Covid 19 salgını sürecinde yürütülen uzaktan eğitim uygulamalarının öğrenci, öğretmen ve veli görüşlerine göre incelenmesidir. Araştırma nitel araştırma deseni ve durum çalışması modeli esas alınarak 2021-2022 öğretim yılında gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın çalışma grubu 10 öğretmen, 10 öğrenci ve beş veli olmak üzere 25 gönüllü katılımcıdan oluşmaktadır. Araştırmanın verileri yarı yapılandırılmış beş sorudan oluşan görüşme formu yardımıyla toplanmıştır. Veriler içerik analizi ve betimsel analiz ile değerlendirilmiştir. Araştırma sonucuna göre, öğretmenlerin uzaktan öğretimde derslere hazırlanma süreleri daha uzundur. Uzaktan eğitimde yüz yüze öğretime göre derslerde kullanılan yöntem ve tekniklerde farklılık bulunmamaktadır. Ancak uzaktan öğretimde motivasyon kayıpları yaşanmaktadır. Özellikle ses ve görüntünün yetersizliği, sanal sınıf ortamının zorlukları ile velilerin ilgisizliği öğretim sürecini olumsuz etkilemektedir. Öğrencilerin uzaktan öğretimde derslere hazırlıksız geldiği, derslere motive olamadıkları, teknik eksikliklerden kaynaklı derslere katılım gösteremedikleri, motivasyonlarının düşük olduğu ve sosyalleşme sorunu yaşadıkları belirtilmiştir. Velilere göre öğrenciler yüz yüze öğretimdeki gibi uzaktan öğretim derslerine katılım göstermişlerdir. Ancak, uzaktan öğretimde öğrenci motivasyonunun daha düşük olduğu belirtilmiştir. Öğretmenler, öğrenciler ve velilere göre gelecekte yüz yüze öğretim veya karma eğitim yapılmalıdır. Öğretmenlerin uzaktan öğretime yönelik öğrenme öğretme süreçleri hakkında yetiştirilmeleri, veli ve öğrencilerin bilgilendirilmeleri, araç-gereç bakımından desteklenmeleri, teknik alt yapının güçlendirilmesi faydalı olabilir.

Anahtar Kelimeler: Covid 19 salgını, uzaktan eğitim, uzaktan eğitim uygulamaları, uzaktan eğitimde sorunlar.

Investigation of Distance Education Applications Conducted During the Covid 19 Epidemic¹

Abstract

The aim of this research is to examine the distance education applications carried out during the Covid 19 epidemic according to the opinions of students, teachers, and parents. The research was carried out in the 2021-2022 academic year based on the qualitative research design and the case study model. The study group of the research consists of 25 volunteer participants, including 10 teachers, 10 students and five parents. The data of the research were collected with the help of an interview form consisting of five semi-structured questions. The data were evaluated with content analysis and descriptive analysis. According to the results of the research, teachers take longer to prepare for lessons in distance education. In distance education, there is no difference in the methods and techniques used in the lessons compared to face-to-face teaching. However, there is a loss of motivation in distance education. In particular, the inadequacy of sound and video, the difficulties of the virtual classroom environment and the indifference of the parents negatively affect the teaching process. It has been stated that students come to the lessons unprepared in distance education, cannot be motivated, cannot attend the lessons due to technical deficiencies, their motivation is low and they have socialization problems. According to the parents, the students participated in distance education lessons as in face-to-face education. However, it has been stated that student motivation is lower in distance education. According to teachers, students and parents, face-to-face teaching or co-education should be done in the future. It may be beneficial to train teachers about

¹ Bu araştırma, 11-13 Kasım 2022 tarihleri arasında düzenlenen II. Uluslararası Eğitimde Mükemmellik Kongresi'nde sözlü bildiri olarak sunulmuş olup, ayrıca geliştirilmiş ve güncellenmiştir.

² Sorumlu yazar: Doç. Dr., Kırklareli Üniversitesi, Kırklareli/Türkiye, ertugcan@gmail.com, ORCID: orcid.org/0000-0002-0885-9042

³ Milli Eğitim Bakanlığı, Kırklareli/Türkiye, onur_kirci@windowslive.com, ORCID: orcid.org/0000-0002-4923-8218

the learning and teaching processes for distance education, to inform parents and students, to support them in terms of tools and equipment, and to strengthen the technical infrastructure.

Anahtar Kelimeler: Covid 19 epidemic, distance education, distance education applications, problems in distance education.

Makale Geçmişi	Geliş: 04. 12. 2022	Kabul:21.12.2022	Yayın:31.12.2022
Makale Türü	Araştırma Makalesi		
Önerilen Atf	Can, E. ve Kırıcı, O. (2022). Covid 19 salgını sürecinde yürütülen uzaktan eğitim uygulamalarının incelenmesi, <i>Uluslararası Eğitimde Nitel Araştırmalarda Mükemmellik Arayışı Dergisi (UENAMAD)</i> , 1(2), 26-41.		

Giriş

2019 yılının sonlarında Çin'in Hubei bölgesinin başkenti olan Vuhan'da ortaya çıkan COVID-19 salgını kısa zamanda dünyayı etkisi altına almış ve 11 Mart 2020'de Dünya Sağlık Örgütü tarafından küresel salgın ilan edilmiştir. Kişiden kişiye bulaşabilen virüsün bulaşma oranı 2020 Ocak ortasında büyüme göstermiş, ilerleyen zamanlarda Avrupa, Kuzey Amerika ve Asya-Pasifik'te yer alan çeşitli ülkelerde yaşanan virüs vakaları rapor edilmeye başlanmıştır. 19 Aralık 2022 tarihi itibarıyla dünyada 649.038.437 onaylanmış vaka olup, 6.645,812 kişi hayatını kaybetmiştir (WHO, 2022). Etkileri azalmakla birlikte salgın süreci ile dünyada sağlık, ekonomi, eğitim, sosyal hayat gibi birçok alan olumsuz etkilenmiştir.

COVID-19 salgın sürecinden etkilenen alanlardan biri de eğitimdi. Türkiye'de ilk vakanın görüldüğü 11 Mart 2020 tarihi itibarıyla günlük hayatta bazı kısıtlamalar yaşanmaya başlanmıştır. Bu kısıtlamalar eğitime de yansımıştır. 16 Mart 2020 tarihi ile eğitime ara verilmiş ve 23 Mart 2020 tarihinde uzaktan eğitim süreci başlamıştır. Bu dönemde okullarda sınavlar yapılamamış ve merkezi sınavların tarihlerinde ertelemeler yaşanmıştır (YÖK, 2020). 2020-2021 eğitim öğretim yılı yine uzaktan eğitim ile başlamış ve COVID-19 salgın sürecinin gidişatına göre durumun tekrar gözden geçirileceği, 21 Eylül 2020 tarihinde eğitim öğretim sürecinin kontrollü bir şekilde haftada 2 gün olacak şekilde yüz yüze öğretime başlanacağı açıklanmıştır (MEB, 2020). Salgının etkilerinin azalması ile birlikte 2021 yılının sonlarından itibaren yüz yüze eğitime tekrar başlanmıştır.

Türkiye'de olduğu gibi dünyada da birçok ülke COVID-19 salgın süreci ile uzaktan eğitime geçmiştir. 20 Nisan 2020 tarihinde Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü (UNESCO, 2020a) verilerine göre 151 ülkede 1.291.004.434 öğrenci COVID-19 salgınından etkilenmiştir. UNESCO (2020b) pandemi döneminde eğitim uygulamalarının kesintisiz olarak sürdürülmesini sağlamak amacıyla değişik önlemler alınmasını önermektedir. Bu öneriler arasında uzaktan eğitim platformlarında veri gizliliğine dikkat edilmesi, karşılaşılabilecek psikososyal zorluklara yönelik çözümler üretilmesi, öğretmen, öğrenci ve velilerin teknolojik araçların kullanımına yönelik desteklenmesi yer almaktadır.

Salgın sürecinde okul çağında birden fazla öğrencinin bulunduğu evlerde kullanılan bilgisayar tablet vb. gibi teknolojik araçların sayıca az ve niteliksiz olması sebebiyle uzaktan eğitime erişim ile ilgili problemler yaşamıştır (Kabapınar, Kanyılmaz, Ören Koçhan ve Atik, 2021). Bu problemlere ek olarak salgın sürecindeki uzaktan eğitimin olumsuzlukları arasında öğrencilerin uzun süre evlerinde karantina altında kalması sonucu sosyal becerilerin gelişemediği, ekran bağımlılığının arttığı, evin öğrenme ortamı bakımından yeterli olmadığı, öğrencilerin ev ortamında kontrol edilemediği için zararlı içeriklere maruz kalma riski altında oldukları ve öğrencilerin başarısını ölçme ve değerlendirmenin yeterli olmadığı (Arslan ve Görgülü Arı, 2021; Konca ve Çakır, 2021; Üresin, İlik, Anıl ve Alicioğlugil, 2021), gibi problemler gözlenmiştir. Salgın süreci Türkiye'de eğitimde pek çok alanda etkili olmuştur. Yürütülen pek çok araştırmada (Can, 2022; Can ve Ozan, 2022; Can ve Nikolayidis, 2022) Covid-19 pandemi sürecindeki uzaktan eğitim uygulamalarının yeterli olmadığı, K12 düzeyinde okul yönetimi ile Eğitim Bilim Ağı (EBA) uygulamaları ile yükseköğretimde öğretmenlik uygulaması başta olmak üzere pek çok alanda olumsuz yansımalarının olduğu, araç-gereç, alt yapı, plan ve

program boyutunda yetersizlikler bulunduğu ve bu bağlamda eğitim planlaması ve politikası bakımından önemli çabalara ihtiyaç olduğu rapor edilmektedir.

Bu araştırmada, küresel düzeyde etkileri olan salgın sürecinde uygulanan uzaktan öğretimin mevcut durumunun ortaya koyulması ve ileride yapılacak olan uzaktan ve yüz yüze öğretim uygulamalarına yönelik öneriler sunulması amaçlanmıştır. Ayrıca, araştırmada elde edilecek sonuçların salgın sonrası dönemde meydana gelebilecek farklı kriz durumlarına da yardımcı olabileceği beklenmektedir. Örneğin Can'ın (2020a) belirttiği gibi, Türkiye bir deprem ülkesi olup, gelecekte yaşanabilecek deprem gibi muhtemel doğal afet ve kriz durumlarında öğretim uygulamalarında karşılaşılabilecek olumsuzluklara yardımcı olabilir. Bu araştırmanın öğretmen, öğrenci ve veli görüşlerine dayalı olarak yürütülmesi ve bu kapsamda veri çeşitliliğini sağlamış olması büyük önem taşımaktadır.

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, Covid-19 salgın sürecinde yürütülen uzaktan öğretim uygulamalarının incelenmesidir. Bu amaç doğrultusunda araştırmada aşağıdaki alt problemlere yanıt aranmıştır. Covid-19 salgın sürecinde uzaktan öğretimde;

1. Derslerin planlanma süreci nasıldır?
2. Öğrencilerin derslere katılım durumu nasıldır?
3. Derslerin işleniş süreci nasıldır?
4. Öğretmen ve öğrencilerin motivasyonu nasıldır?
5. Geleceğe yönelik beklentiler nelerdir?

Yöntem

Bu bölümde araştırmanın modeli, örnekleme, veri toplama araçları, verilerin toplanması ve analizine ilişkin bilgiler verilmiştir.

Araştırmanın Modeli

Araştırmada nitel araştırma yöntemi kullanılmış ve nitel araştırma türü olan durum çalışması desenine uygun olarak tasarlanmıştır. Durum çalışmalarında amaç belirli bir duruma ilişkin sonuçlar ortaya koymaktır. Nitel durum çalışmasının en temel özelliği bir ya da birkaç durumun derinliğine araştırılmasıdır. Yani duruma ilişkin etkenler (ortam, bireyler, olaylar, süreçler, vb.) bütüncül bir yaklaşımla araştırılır ve ilgili durumu nasıl etkiledikleri ve ilgili durumdan nasıl etkilendikleri üzerine odaklanır (Yıldırım ve Şimşek, 2021). Durum çalışması araştırmacıların özellikle bir durumu, bir programı, olayı, eylemi ve süreci derinlemesine analiz ettiği bir araştırma desendir. Zaman ve eylemle sınırlı olan durum çalışmalarında araştırmacılar çeşitli veri toplama yöntemlerini kullanarak kapsamlı veri toplamaktadırlar (Stake, 1995; Yin, 2012). Bu araştırmada salgın sürecindeki uzaktan eğitim uygulamaları bir durum olarak ele alınmış ve kapsamlı olarak incelenmiştir. Durum çalışması Creswell'e (2021) göre, araştırmacının gerçek yaşam, güncel sınırlı bir sistem (bir durum) ya da belli bir zaman içerisinde çoklu sınırlandırılmış sistemler (durumlar) hakkında çoklu bilgi kaynakları (örneğin gözlemler, mülakatlar, görsel-işitsel materyaller ve dokümanlar ve raporlar) aracılığıyla detaylı ve derinlemesine bilgi toplandığı, bir durum betimlemesi ya da durum temaları ortaya koyduğu nitel bir yaklaşımdır. Araştırma kapsamında, salgın sürecindeki uzaktan öğretim uygulamaları ve geleceğe etkileri öğretmen, öğrenci ve veli görüşleri ile değerlendirilmiştir. Veriler görüşme yöntemi ile toplanmıştır.

Katılımcılar

Araştırmanın çalışma grubu, maksimum çeşitlilik ve kolay ulaşılabilir durum örneklemesine göre belirlenmiş, 2021-2022 eğitim öğretim yılında Kırklareli ili merkez ilçede görevli öğretmenler, farklı kademelerde öğrenim gören öğrenciler ve öğrenci velilerinden oluşmuştur. Araştırmada gönüllülük ilkesi benimsenmiş ve katılımcılar araştırma süreci hakkında bilgilendirilmiştir. Patton'a (2018) göre, maksimum çeşitlilik örneklemede çeşitliliği artırabilmek için çalışma grubunu oluştururken farklı özellik ve ölçütler belirlenmelidir. Kolay ulaşılabilir örnekleme yöntemi ise araştırmacıya hız ve pratiklik sağlamakla birlikte az maliyetli bir örnekleme yöntemidir (Yıldırım ve Şimşek, 2021).

Araştırma sürecinde yapılan görüşmelerdeki öğretmen, öğrenci ve velilerden oluşan çalışma grubunun demografik özellikleri Tablo 1’de gösterilmiştir.

Tablo 1
Katılımcıların Demografik Özellikleri

Katılımcılar	Demografik veriler	N	
Öğretmen	Cinsiyet	Kadın	7
		Erkek	3
	Kıdem (Yıl)	6-10 Yıl	3
		11-15 Yıl	4
		16-20 Yıl	2
		21 Yıl ve Üzeri	1
	Görev Yaptığı Okul Kademesi	İlkokul	2
		Ortaokul	5
		Lise	3
	Branş	Sınıf Öğretmeni	2
Branş Öğretmeni		8	
Toplam		10	
Öğrenci	Cinsiyet	Kadın	4
		Erkek	6
	Öğrenim Gördüğü Okul Kademesi	Ortaokul	7
		Lise	3
	Toplam		10
Veli	Cinsiyet	Kadın	3
		Erkek	2
	Öğrenim Durumu	Lise	2
		Üniversite	3
Toplam		5	

Tablo 1 incelendiğinde, çalışma grubunu oluşturan öğretmenlerin, yedisi kadın, üçü erkeklerden oluşmaktadır. Öğretmenlerin üçü 6-10 yıl, dördü 11-15 yıl, ikisi 16-20 yıl ve biri 21 yıl ve üzeri deneyime sahiptir. Görev yaptıkları okul kademelerine bakıldığında ise ikisinin ilkokulda görevli sınıf öğretmeni, sekizinin de branş öğretmeni olduğu görülmektedir. Öğrencilerin demografik özellikleri incelendiğinde, 10 öğrencinin altısı erkek, dördü kız öğrencilerden oluştuğu görülmektedir. Öğrencilerin üçü lise, yedisi ise ortaokul öğrencisidir. Çalışma grubunu oluşturan velilerin üçü kadın ikisi erkek olup, ikisi lise üçü ise üniversite mezunudur.

Veri Toplama Araçları

Araştırmada veriler nitel araştırma yöntemlerinden görüşme yöntemi ile toplanmıştır. Patton’a (2018, s. 342) göre, görüşmeler üç farklı şekilde gerçekleştirilmektedir. Bunlar; gündelik sohbet görüşmesi, genel görüşme kılavuzu (görüşme formu) yaklaşımı ve standartlaştırılmış açık-uçlu görüşmedir. Bu yaklaşımlardan genel görüşme kılavuzu yaklaşımı tercih edilmiştir. Veriler toplanırken, araştırmacı tarafından her katılımcı grubu için ayrı oluşturulmuş yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşme formunda, görüşmecinin araştırma yaptığı konu ile ilgili önceden hazırladığı soruları sormakla birlikte daha ayrıntılı bilgi almak için ek sorularda sorabilir (Yıldırım ve Şimşek, 2021).

Veri toplama araçları geliştirilmeden önce literatür taraması gerçekleştirilmiş ve soru havuzu oluşturulmuş, konu ile ilgili uzman görüşüne başvurulmuştur. Uygulama öncesinde üç öğretmen, üç öğrenci ve iki veli ile pilot uygulama gerçekleştirilmiştir. Pilot uygulama sonucu ve uzman görüşü doğrultusunda görüşme formlarının öğretmenler için altı, öğrenciler için beş ve veliler için üç yarı yapılandırılmış sorudan oluşmasına karar verilmiştir. Görüşme formlarında öğretmenler için cinsiyet, kıdem, görev yaptığı okul türü ve branşı, öğrenciler için cinsiyet ve okul kademesi, veliler için de mezuniyet ve öğrenim durumuna ilişkin demografik sorulara yer verilmiştir. Katılımcılara genel olarak uzaktan eğitimde derse hazırlanma süreci, derslere devam durumu, gelecekteki öğretim durumu/şekli, uzaktan eğitimdeki motivasyon ve ders işleniş süreci ile ilgili sorular yöneltilmiştir.

Verilerin Analizi

Verilerin analizinde içerik analizi kullanılmıştır. Yıldırım ve Şimşek'e (2021) göre içerik analizi, araştırmadan toplanan verilerden ortaya çıkan kavram ve temaların ön planda olduğu bir analiz yöntemidir. Veriler analiz edilirken öncelikle çalışma grubunu oluşturan öğretmen, öğrenci ve veli grupları için ayrı ayrı kodlar belirlenmiş, kodlarla ilişkili olarak temalar ve alt temalar oluşturulmuş daha sonra ise kodlar, temalar ve alt temalar düzenlenmiş son olarak ise oluşturulan temalar, alt temalar uzman görüşüne sunulmuş ve bulgular kısmında tablo olarak verilmiştir.

Geçerlik ve Güvenirlik

Yıldırım ve Şimşek'e (2021) göre geçerlik, doğru bilgiye ulaşma konusunda gereken önlemlerin alınması, güvenilirlik ise araştırma sürecini ve verileri açık, ayrıntılı bir biçimde yani bir başka araştırmacının değerlendirmesine olanak verecek biçimde tanımlanmasıdır. Araştırmada kullanılacak görüşme formları alan uzmanlarının görüşü alınarak oluşturulmuş daha sonra araştırmacılar tarafından incelenmiş ve yapılan düzeltmelerle son halini almıştır. Araştırmada kodlamanın güvenilirliğini sağlamada Miles ve Huberman'ın (1994), güvenilirlik formülünden yararlanılmıştır. Kodlayıcılar arası güvenilirliğin yüksek olduğu, kodlayıcılar arasındaki uyum düzeyinin %76 olduğu görülmüştür. Katılımcıların görüşlerinden doğrudan alıntılar yapılarak bulgular bölümünde kodlanarak sunulmuştur. Bu amaçla öğretmen görüşleri E1, E2, E3,... öğrenci görüşleri Ö1., Ö2., Ö3., veli görüşleri de V1., V2., V3,... şeklinde kodlanarak sunulmuştur.

Bulgular

Bu bölümde araştırmanın alt problemleri kapsamında ulaşılmış bulgulara yer verilmiştir. Verilerin analizi sonucunda öğretmen görüşleri ile ilgili beş, öğrenci görüşleri ile ilgili beş ve veli görüşleri ile ilgili üç olmak üzere toplam 13 tema oluşturulmuştur. Elde edilen bulgular öğretmen, öğrenci ve veli görüşlerine dayalı olarak ayrı başlıklarda aşağıda verilmiştir.

Öğretmen Görüşlerine Göre Bulgular

Verilerin analizi sonucunda öğretmenlerin görüşlerine göre elde edilen temalar Tablo 2'de gösterilmiştir.

Tablo 2

Öğretmenlerin Görüşlerine Göre Temalar

	Tema	f
Öğretmen görüşleri	Derse Hazırlanma	11
	Devam durumu	9
	Gelecekteki Öğretim Durumu/Şekli	9
	Motivasyon	9
	Ders İşleniş Süreci	6

Tablo 2' de görüldüğü gibi görüş sıklığına göre, öğretmen görüşleri derse hazırlanma, devam durumu, gelecekteki öğretim durumu/şekli, motivasyon ve ders işleniş süreci şeklinde 5 tema altında toplanmış ve analiz edilmiştir. Bu temalara göre ortaya çıkan alt tema ve kodlar da Tablo 3'te verilmiştir.

Tablo 3
Öğretmen Görüşlerine Göre Alt Tema ve Kodlar

Tema	Alt Tema	Kod	f
Derse Hazırlanma	Zaman	Daha fazla zaman alması	E3, E4, E5, E6, E7
	Materyal Hazırlığı	Dijital içerik ve sunumları araştırma	E2, E3, E4, E5, E6, E10
Devam durumu	Teknik Eksiklik	İnternet veya bilgisayar eksikliği	E1, E4, E5, E6, E7
	Veli İlgisizliği	Öğrencinin evde yalnız olması, veli kontrolü olamaması	E1, E3, E5, E6
Ders İşleniş Süreci	Yöntem ve Teknik	Kullandığım yöntem ve tekniklerde pek değişiklik yapmadım	E2, E3, E4, E5, E8, E9
Motivasyon	Kamera ve Mikrofon Kullanımı	Kamera ve mikrofonun kapalı olması motivasyonu olumsuz etkiledi	E5, E6, E7, E8, E9
	Sınıf Ortamı	Fiziki olarak bir arada olmama	E2, E8, E9, E10
Gelecekteki Öğretim Durumu/Şekli	Yüz Yüze Öğretim	Etkileşimi sağlamak, sosyalleşmek	E1, E3, E5, E6, E9
	Karma Öğretim	Teknolojik gelişmelerden yararlanılmalı	E2, E4, E8, E10

Tablo 3'te yer alan temalara bağlı alt temalar incelendiğinde, 9 alt tema yer aldığı görülmektedir. Bu bağlamda, derse hazırlanmanın zaman ve materyal hazırlığı gerektirdiği, teknik eksiklik ve veli ilgisizliğinin derse devamı etkilediği, derslerin işlenişinde farklı yöntem ve teknik kullanılmadığı görülmektedir. Ayrıca, uzaktan eğitimde kamera ve mikrofon kullanımı ile sınıf ortamının motivasyonu etkilediği, gelecekte yüz yüze öğretime veya karma öğretim sisteminin uygulanması gerektiği belirtilmektedir.

Tablo 3'te yer alan temalar ve temalara bağlı olarak oluşturulan alt temalar ve öğretmen görüşlerine ilişkin kodlar, katılımcı görüş sıklığına bağlı olarak aşağıda açıklanmıştır.

Öğretmenlerin derse hazırlık aşamasının uzaktan öğretimde daha fazla zaman aldığını ve materyal hazırlığı gerektirdiği görülmektedir. Derse hazırlık süreci ile ilgili bazı katılımcı görüşleri şu şekildedir:

“Uzaktan öğretimde derslere daha hazırlıklı oluyorduk ders kitaplarının pdfleri, Z kitaplarını hazırlıyordum. Sosyal medya, Morpa Kampüs, Okulistik gibi uygulamaları daha sık kullandım. Yüz yüze öğretime daha alışık olduğum için hazırlık aşaması daha kısa sürüyordu.” (E4)

“Uzaktan öğretim sürecinde dersleri hazırlık daha uzun süreli oldu. Bilgisayar ortamında değişik kaynakları bulup hazırlamak zaman aldı. Yüz yüze öğretimdeki hazırlık daha kısa sürede tamamlanabiliyordu.” (E5)

“Uzaktan öğretim sürecinde, dijital ders içerikleri, sunumlar, örnek sorular için ders öncesinde araştırma yapmak gerekiyordu. Bu da bilgisayar başında daha fazla zaman geçirmeme sebep oluyordu. Yüz yüze öğretim sürecinde bu kadar fazla araştırma yapmıyordum.” (E6)

Öğretmenlerin derslere devam durumu ile ilgili görüşleri incelendiğinde öğrencilerin derse devam durumlarının teknik eksiklik veya veli ilgisizliği ile bağlantılı olduğu belirtilmiştir.

Katılımcıların derslere devam durumu ile ilgili bazı görüşleri şu şekildedir:

“Uzaktan öğretim sürecinde öğrencilerin derse katılımı oldukça azaldı. Katılımı zorunlu olmaması, öğrencilerin evde yalnız olup aile kontrollerinin olmaması, isteksizlik, internet veya bilgisayar olmaması gibi nedenlerden kaynaklandığını düşünüyorum.” (E1)

“Gelir durumu kötü olan, evinde internet olmayan öğrenciler derslere katılamadı. Diğer öğrencilerin katılımıyla ilgili bir fark görmedim.” (E5)

“Yüz yüze öğretimde sınıfın tamamına yakını derse katılırken, uzaktan öğretimde katılım %50'lerde kalıyordu. Küçük sınıfların derse katılımı daha yüksekti. Uzaktan öğretim de katılımı az olmasını

internetle ilgili sorunlara, velilerin çalışıyor olmasına dolayısıyla çocukların evde yalnız kalmasına, bazı velilerin çocuklarıyla ilgilenmemesine bağlıyorum.” (E6)

Öğretmenlerin ders işleniş sürecine ilişkin görüşleri incelendiğinde, öğretmenlerin uzaktan öğretim derslerinde kullandıkları yöntem ve tekniklerde değişiklik yapmadığı, yüz yüze derslerde kullandıkları yöntem ve teknikleri kullandıkları görülmektedir. Uzaktan eğitimde derslerin işleniş süreci ile ilgili olarak bazı öğretmenlerin görüşleri şu şekildedir:

“Çok ciddi bir yöntem değişikliği yapmadım. Anlatım soru-cevap yöntemleri dersi uzaktan işlerken de kullandığım yöntemlerdi.” (E2)

“Yöntem ve teknikler de çok fazla değişiklik yaşamadım. Grup çalışması gibi sınıf ortamında daha rahat gerçekleştirilen aktivitelere daha az yer verdim.” (E3)

“Çok farklı yöntem değişikliğine gitmedim ama yüz yüze öğretimde kullandığım bazı yöntemleri uzaktan öğretimde kullanamadım. Örneğin grupla çalışma.” (E4)

“Kullandığım yöntem ve teknikler de pek bir değişiklik yapmadım. Ama öğrencilerin birlikte hareket ettiği yöntemleri pek kullanamadım.” (E5), şeklinde olmuştur.

Öğretmenlerin uzaktan eğitimde motivasyon ile ilgili görüşleri incelendiğinde, uzaktan öğretimde kamera, mikrofonların kapalı olması ve gerçek sınıf ortamlarının olmayışı motivasyon kaybına neden olmaktadır. Bu konudaki bazı katılımcı görüşleri şu şekildedir:

“Maalesef motivasyon anlamında sıkıntılar yaşandı. Öğrenciler, okul ortamında derse katılım konusunda gösterdikleri isteği, uzaktan öğretim sürecinde göstermedi” (E2)

“Uzaktan öğretim sürecinde öğrencilerim motivasyon kaybı yaşadı. Evlerinde onların dikkatini dağıtacak çok şey vardı. Ders esnasında aileleri ile konuşmalar yaşantı, internet kesintisi, ses iletimindeki sıkıntılar, yapılacak etkinliği kitapta bulamama gibi birçok sorun yaşadık. Bunların öğrencilerimin motivasyon kaybındaki sebepleri olduğunu düşünüyorum.” (E5)

“Kesinlikle motivasyon farklılıkları vardı. Bir kere kendi açımdan bir motivasyon farklılığı vardı uzaktan öğretimde öğrencilerin kamera ve mikrofonları kapalı olduğu için karşımdaki öğrencinin ne yaptığını göremiyorum bu da bende büyük bir motivasyon kaybına sebep oldu. Onun dışında öğrencide de motivasyon kaybı vardı. Yüz yüze öğretimde direkt karşılıklı olduğumuz için etkileşim yüksekti ama uzaktan öğretimde bu etkileşimi yakalayamadığımızdan dolayı öğrencilerde de motivasyon kayıpları yaşandığını düşünüyorum.” (E8)

“Tabii ki hem benim açımdan hem öğrenciler açısından motivasyon farkları oluştu. Sonuçta direkt karşımda gerçek kişiler yoktu. Öğrenci bir şey soruyorsun hemen cevap alamıyorsun, sesi gidip geliyor, kamerası kapalı oluyor bazen bu tarz durumlarda motivasyon düşüyor. Aynı şeyi öğrenci için de geçerli. Bir şey sormak istiyor öğretmen duymuyor, araya başka bir şey giriyor. Bu da motivasyon kaybına neden oluyor tabii ki.” (E9)

Öğretmenlerin gelecekteki öğretim durumuna yönelik görüşleri incelendiğinde öğretmenlerin bir kısmının (f = 5), etkileşimi sağlamak ve sosyalleşmek için yüz yüze öğretimin, bir kısmının ise (f = 4), teknolojik gelişmelerden yararlanmak için karma öğretimin tercih edilmesi şeklinde görüş bildirdiği görülmektedir. Bazı katılımcı görüşleri şu şekildedir:

“Öğretime bundan sonra yüz yüze devam edilmeli. Çünkü bu yaş grubundaki öğrencilerin dikkatini toplamak, derse hazırlamak ve kontrolünü sağlamak yüz yüze öğretimde gerçekleştirilebiliyor. Yüz yüze öğretimde etkileşim daha fazla.” (E1)

“Bence Öğretim büyük ölçüde yüz yüze olarak devam etmeli. Öğretmen ve öğrencinin birebir göz teması kurarak işlediği ders kesinlikle uzaktan öğretime göre çok daha etkili. Ama hastalık ve bu yaşadığımız durum gibi salgın sürecinde veya olağanüstü durumlarda da teknolojik gelişmelerin faydasından yararlanarak uzaktan öğretim de kullanılabilir.” (E2)

“Salgın döneminde hiçbir şey yapılmamasındansa En azından uzaktan öğretim yoluyla eğitime devam edilmesi iyi bir uygulamaydı. Ancak yüz yüze öğretime göre eksik yanlarını çok fazla olduğunu gördüm. Öğrencilerin birbirleri ile öğretmenleri ile etkileşimde oldukları öğretim ile devam edilmesi çok daha yararlı olacaktır.” (E3)

“Yüz yüze eğitimin daha düzenli olduğunu düşünüyorum. Ayrıca teorik bilgi dışında pek çok sosyal beceriyi de kazandırıyor öğrencilere. Ancak teknolojinin bu seviyeye geldiği, hızın öneminin arttığı bu dönemde zamanda ve mekânda esneklik sağlayabilen uzaktan eğitimin de tamamen bırakılmasının yanlış olduğunu düşünüyorum. Bunun bir alternatif bir avantaj olarak ihtiyaç halinde kullanılması gerektiğini düşünüyorum.” (E10)

Öğretmenlerin görüşlerinden de görüldüğü gibi uzaktan öğretim süreci ile yüz yüze öğretim sürecinin arasında birtakım farklar olduğu belirtilmektedir. Özellikle derslere hazırlık, motivasyon ve derse katılım gibi konularda farklılıklar oluşmaktadır.

Öğrenci Görüşlerine Göre Bulgular

Öğrenci görüşlerinin analizi sonucunda elde edilen temalar Tablo 4’te gösterilmiştir.

Tablo 4
Öğrencilerin Görüşlerine Göre Temalar

	Tema	f
Öğrenci görüşleri	Derse Hazırlanma	10
	Devam durumu	10
	Ders İşleniş Süreci	9
	Gelecekteki Öğretim Durumu	9
	Motivasyon	8

Tablo 4’te görüldüğü gibi öğrenci görüşleri derse hazırlanma, devam durumu, ders işleniş süreci, gelecekteki öğretim durumu ve motivasyon olmak üzere beş tema altında toplanmış ve analiz edilmiştir. Bu temalara göre ortaya çıkan alt tema ve kodlar ise Tablo 5’te verilmiştir.

Tablo 5
Öğrenci Görüşlerine Göre Alt Tema ve Kodlar

Tema	Alt Tema	Kod	f
Derse Hazırlanma	Hazırlıksız	Hazırlık olarak bir şey yapılmaması	Ö1, Ö2, Ö3, Ö4, Ö6, Ö7, Ö9
	Tekrar Etme	Konuların tekrar edilmesi	Ö5, Ö8, Ö10
Devam durumu	Aktif Katılım	Katılım durumunda bir fark olmaması	Ö2, Ö4, Ö5, Ö6, Ö7, Ö8, Ö10
	Derse katılmama	Çok derse devam etmeme	Ö1, Ö2, Ö3, Ö9
Ders İşleniş Süreci	Ekran Paylaşımı	Öğretmenlerin ekran paylaşımı yapması ve okuması	Ö1, Ö2, Ö3, Ö4, Ö5, Ö6, Ö7, Ö8, Ö10
Motivasyon	Kamera ve Mikrofon Kullanımı	Kamera ve mikrofonun kapalı olma durumunun motivasyon kaybına sebep olması	Ö1, Ö2, Ö4, Ö5,
	Sosyalleşememe	Arkadaşlarını görememek motivasyonu düşürdü	Ö4, Ö6, Ö8, Ö10
Gelecekteki Öğretim Durumu/Şekli	Yüz Yüze Öğretim	Daha verimli olması, anında dönüt ve düzeltme alma	Ö1, Ö2, Ö6, Ö9, Ö10
	Karma Öğretim	Bazı derslerin uzaktan öğretim ile anlaşılabilmesi, evde öğretimin rahatlığı	Ö3, Ö4, Ö5, Ö8

Tablo 5'te görüldüğü gibi, temalara bağlı olarak öğrenci görüşleri dokuz alt tema altında incelenmiştir. Derse hazırlanma ile ilgili öğrenci görüşleri incelendiğinde, öğrencilerin çoğunluğu (f = 7) derslere hazırlıksız geldiği yönünde görüş bildirirken, bir kısmı (f = 3) ise derslere gelmeden önce hazırlanmak için tekrar yaptığını söylemiştir. Derse hazırlanma ile ilgili bazı katılımcı görüşleri şu şekildedir:

“Uzaktan öğretimde derse hazırlık olarak pek bir şey yapmadım. Zaten derse genelde telefonumla bağlandığım için yatakta telefonumu açıyordum derse bağlanıyordum. Zaten mikrofonum ve kameram kapalıydı.” (Ö1)

“Uzaktan öğretimde anlatılanları pek dikkate alamıyordum Bunun için de derste de pek hazırlık yapmadan giriyordum. Hatta çoğu zaman defter kalem kitap bile olmuyordu yanımda. Derse girip kameramı mikrofonumu kapatıyordum.” (Ö2)

“Uzaktan öğretimde derse yönelik herhangi bir hazırlıkta bulunmuyordum. Ders saati gelince bağlanıyordum. Masamda dersin kitapları defterleri oluyordu o kadar.” (Ö3)

“Pek hazırlanmadan giriyordum derslere. Zaten defter kitap masamda oluyordu. Okula gitmediğim için de öyle ekstra bir hazırlık için uğraşmıyordum.” (Ö4)

“Benim için değişen pek bir şey yoktu. Uzaktan öğretimde de yüzü öğretimde olduğu gibi dersleri hazırlandım. Ama uzaktan olan derslerde evde olduğum için daha rahattı. Forma falan giymedik bu güzeldi. Dersle ilgili bütün eşyalarım masamda idi.” (Ö5)

“Yüz yüze eğitim de derse gelmeden önce konu tekrarı yapıyordum, o konuyla ilgili test çözüyordum. Ama uzaktan öğretimde derslerden önce hiçbir şey yapmadım. Bilgisayarı açıp derse giriyordum.” (Ö6)

Öğrencilerin uzaktan eğitimde derslere devam durumuna ilişkin görüşleri incelendiğinde, öğrenciler çoğunlukla (f = 7) derslere aktif olarak devam ettiğini belirtirken, derse katılmayan öğrencilerin sayısının (f = 3) daha az olduğu görülmektedir. Katılımcıların derse devam durumu ile ilgili görüşleri şu şekildedir:

“Çok derse katılmadım. Katıldıklarım da pek dinlemedim açıkçası. Ama yüz yüze olan derslerde genellikle katılım sağlıyorum. Hatta çok az devamsızlık yaptığımı söyleyebilirim.” (Ö1)

“Uzaktan öğretimde de çok derse katıldım ama kameram mikrofonum kapalı olduğu için başka işlerle uğraştım. Yani derse giriyordum ama aslında orada yoktum.” (Ö2)

“Fark vardı. Uzaktan öğretimde o gün canımın istediği derse girerdim. Girince de mikrofonumu, kameramı açmazdım. Yüz yüze öğretim de hemen hemen bütün derslere katılıyordum.” (Ö3)

“Uzaktan öğretimde çok derse girdim. Çok az ders kaçırmışım. Yüz yüzeyken de bütün derslere devam etmeye çalışıyorum. Benim için katılım da pek fark olmadı.” (Ö4)

“Ben hemen hemen bütün derslere katıldım. Yüz yüze de gidebildiğim her derse gidiyordum zaten.” (Ö5)

“Uzaktan öğretimde de yüz yüze öğretim de olduğu gibi derslere mümkün olduğunca katılmaya çalıştım. Büyük bir aksilik olmadığı durumda, internet kesintisi elektrik kesintisi gibi derslere devam ettim. Yani benim için katılım konusunda pek bir fark olmadı.” (Ö6)

“Katılım olarak bir fark yoktu. Uzaktan eğitimdeki bütün derslere katılmaya çalıştım. Yüz yüze öğretimde de hastalığım falan yoksa bütün derslere gidiyorum.” (Ö7)

“Her ikisinde de derslere katıldım. Hatta okula servisle gittiğim için 100 yüzü olan derslerde bazı derslere geç kalıp kaçırabiliyordum ama uzaktan olan derslerde hemen hemen hiç ders kaçırmadım.” (Ö8)

Öğrencilerin derslere devam durumuna ilişkin görüşleri incelendiğinde öğrenciler, derste öğretmenlerinin ekran paylaşımı yaparak ders işlediğini ve ekranda yazılanları okuduğu yönünde görüş belirtmişlerdir. Öğrencilerin devam durumu ile ilgili görüşleri şu şekildedir:

“Uzaktan öğretimde öğretmenlerimizin yarısından çoğu zoom kullanmayı, bilgisayar kullanmayı bilmiyordu. Dolayısıyla derse bağlanmaları da geç oluyordu, kopuyorlardı, ekran paylaşımını yapmayı bile bilmiyorlardı. Genelde slayt açıp oradan okudular. Ama yüz yüze öğretimde daha çok tahtayı kullanıyorlardı bize söz veriyorlardı. Dersler yüz yüze daha verimli geçiyordu.” (Ö1)

“Bazı öğretmenler için hiçbir şey değişmedi. Yüz yüze öğretimde de slaytı açıp okuyorlardı uzaktan öğretimde de aynı şeyi yaptılar. Ama bazı öğretmenler yüz yüze öğretimde daha aktifken onlar da uzaktan öğretimde ekran paylaşımını oradakileri okudular.” (Ö2)

“Uzaktan öğretimde öğretmen ekran paylaşımı yapıyordu ve orada yazanları okuyordu. Arada video izletiyordu. Ama yüz yüze öğretimde daha çok tahtayı kullanıyordu ve kendi yorumlarını katıyordu. Bize de söz veriyordu.” (Ö3)

“Uzaktan öğretimde genelde öğretmenler ekran paylaşımını oradakileri okudular. Arkadaşlarım zaten derste pek söz almıyorlardı. Çoğu zaman öğretmenin sorduklarına ben cevap verdim. Bazen de video izletti öğretmenler.” (Ö4)

“Evet fark vardı. Çok öğretmen ekran paylaşımı yapıp oradakileri okudu. Slayt falan açtılar. Öğrencilere söz verdiklerinde çoğu kişi cevap vermiyordu birkaç kişi derse katılıyordu.” (Ö5)

“Bence arada pek bir fark yoktu. Normalde yüz yüze öğretimde akıllı tahtadan işliyorduk dersleri, uzaktan öğretimde de öğretmen ekran paylaşımı yapıp oradan anlattı. Pek bir fark olmadı.” (Ö6)

“Bence pek bir fark yoktu. Öğretmenler ekran paylaşımı yapıp oradan anlattılar. Yüz yüze bize daha çok söz veriyordu öğretmenler ama uzaktan öğretimde hep aynı kişiler genelde derse katıldı.” (Ö7)

“Bence hiçbir fark yoktu. Öğretmenlerimiz uzaktan oluyor diye farkı herhangi bir şey yapmadılar derste. Normalde akıllı tahtadan ders işliyorlardı uzaktan öğretimde de ekran paylaşımı yapıp oradan işlediler.” (Ö8), şeklinde olmuştur.

Öğrencilerin gelecekteki öğretim durumuna ilişkin görüşleri incelendiğinde, öğrenciler daha verimli olduğu, anında dönüt ve düzeltme alabildikleri için yüz yüze öğretimi, evde öğretimin rahatlığından dolayı ise karma öğretim şeklinde gelecekte öğretime devam edilmesi yönünde görüş bildirmişlerdir. Bazı görüşler şu şekildedir:

“Bence yüz yüze Öğretim olmalı uzaktan öğretim çok verimsiz geçiyor. Ben hiçbir şey anlamadım uzaktan öğretimde.” (Ö1)

“Kesinlikle yüz yüze devam edilmeli. Uzaktan olan derslerde iletişim olmuyor. Zaten televizyonu bilgisayar Çok kullanıyorum bir de derslerde bunları kullanmak bana çok zor geldi. Onun için yüz yüze Öğretim çok daha iyi bana kalırsa.” (Ö2)

“Bence karma olmalı. Örneğin ben sayısal öğrencisiyim. Sayısal dersler dışında olan tarih, coğrafya gibi dersler bence uzaktan da yapılabilir.” (Ö3)

“Bence karma olmalı. Bazı dersleri uzaktan yapsak da olur. Her ders için okula gelmeye gerek yok. Sonuçta onları uzaktan da anlayabiliyoruz. Mesela sosyal bilgiler.” (Ö4)

“Yüz yüze devam edilmeli ama arada uzaktan da yapmak güzel olurdu bence. Okula gitmiyoruz evde oluyoruz arada okula gitmemek güzel olurdu.” (Ö5)

“Bence yüz yüze devam edilmeli. Çünkü hiç kimseyi göremiyorum sadece evde oturup ders işlemek çok sıkıcı oluyor. Ayrıca uzaktan olan dersleri anlamakta güçlük çekiyorum yüz yüze olduğu gibi anlayamıyorum.” (Ö6)

Öğrencilerin uzaktan eğitimde motivasyona yönelik görüşleri incelendiğinde, öğrenciler ders esnasında kamera ve mikrofonun kapalı olması ve sosyalleşemedikleri için motivasyonlarının düştüğü yönünde görüş bildirmişlerdir. Motivasyon ile ilgili öğrenci görüşleri şu şekildedir:

“Evet kesinlikle uzaktan öğretimde motivasyonum düştü. Derslere hiç dikkatimi veremedim. Hem bizim hem öğretmenin kamera ve Mikrofonu kapalı olduğu için öyle boş boş ekrana bakıyordum.

Çoğu zaman derslere katılmıyordum katıldıklarım da bağlanıp öyle kenarda bırakıyorum telefonu.” (Ö1)

“Evet oluştu bence. Uzaktan öğretimdeki dersler hiç ders gibi değildi. Öğretmenler öyle sürekli okuyorlardı. Ben de bundan dolayı hiç motive olamadım. Hiç sınıf ortamı gibi değildi, herkesin kamerası ve mikrofonu kapalı olduğu için kimse kimseyi görmeyip duymuyordu. Hiç ders gibi değildi.” (Ö2)

“Kameralar ve mikrofonlar kapalı olduğu için hiç öğretmenlerimi ve arkadaşlarımı göremedim onun için motivasyonum düştü. Kameralar açık olsa daha iyi olurdu. Kimse derse katılmıyordu sanki yalnız gibiydim derste.” (Ö4)

“Yüz yüze gibi değildi ama ben gene de motive oldum. Evden girmek daha güzeldi okula gitmedik. Daha rahattı. Ama kameralar açık olsa daha iyi olurdu. Daha motive olurdu bence.” (Ö5)

“Motivasyon farklılığı oldu çünkü uzaktan öğretimde hep evde olduğum için hiç arkadaşlarımı göremedim, sosyalleşemedim bu da benim motivasyonumu çok düşürdü.” (Ö6)

“Benim için herhangi bir motivasyon farklılığı olmadı. Ama hiç arkadaşlarımı göremediğim için onlarla sohbet edemediğim için biraz canım sıkılıp motivasyonum düştü.” (Ö8)

“Ben de motivasyon olarak pek bir fark olmadı. Her iki şekilde de derslere istekli katıldım. Ama uzaktan öğretimde arkadaşlarımı falan görememek onlarla konuşamamak beni biraz olumsuz etkiledi.” (Ö10)

Veli Görüşlerine Göre Bulgular

Velilerin görüşlerinin analizi sonucunda elde edilen temalar Tablo 6’da gösterilmiştir.

Tablo 6

Veli Görüşlerine Göre Temalar

Katılımcı	Tema	f
Veli	Gelecekteki Öğretim Durumu	5
	Derslere Katılım	4
	Motivasyon	3

Tablo 6’da görüldüğü gibi veli görüşleri gelecekteki öğretim durumu, derslere katılım ve motivasyon olmak üzere üç tema altında toplanmış ve analiz edilmiştir. Bu temalara göre ortaya çıkan alt tema ve kodlar ise Tablo 7’de verilmiştir.

Tablo 7

Veli Görüşlerine Göre Alt Tema ve Kodlar

Tema	Alt Tema	Kod	f
Gelecekteki Öğretim Durumu	Yüz Yüze Öğretim	Uzaktan yapılan derslerin verimli olmaması	V1, V2, V3
	Karma Öğretim	Beceri isteyen derslerin evden de yapılabilmesi	V4, V5
Derslere Katılım	Devamlı Katılım	Uzaktan yapılan derslere de yüz olanlar gibi devam edilmesi	V1, V3, V4, V5
Motivasyon	Öğretmen ile Karşılıklı Olmama Durumu	Öğretmenin öğrencinin karşısında olmaması	V2, V3, V4

Tablo 7’de görüldüğü gibi veli görüşleri, temalara bağlı olarak yüz yüze öğretim, karma öğretim, devamlı katılım ve öğretmen ile karşılıklı olmama durumu şeklinde dört alt tema altında analiz edilmiştir.

Velilerin gelecekteki öğretim durumuna ilişkin görüşleri incelendiğinde velilerin, uzaktan öğretimde derslerin verimli geçmemesinden dolayı yüz yüze öğretimi (f = 3), beceri isteyen derslerin

uzaktan da yapılabileceğini düşündükleri için karma öğretimi (f = 2) tercih ettikleri yönünde görüş bildirdikleri görülmektedir. Gelecekteki öğretim durumuna ilişkin veli görüşleri şu şekildedir:

“Bana kalırsa yüz yüze devam edilmeli. Evet benim kızım planlı bir şekilde sürece kendini uydurabildi ama gördüğüm kadarıyla çok zorlandı. Kendi ekstra videolar falan izleyerek açıklarını kapatmaya çalıştı bu da demek oluyor ki uzaktan öğretim kızım için çok faydalı olmadı ekstra çalışmalara ihtiyaç duydu sürekli. Onun için Bence yüz yüze devam edilmeli.” (V1)

“Bence yüz yüze olmalı. Benim oğlum zaten okul dışında pek ders çalışmıyor. Bir de okula gitmediğinde sınıfta olmadığından evden yapılan derslerde pek verimli olmuyor benim oğlum için. Bu süreçte iyice okuldan koptu zaten. Şimdi yeni yeni okula adapte olmaya başladı. Onun için yüz yüze olmalı hiçbir şekilde verimli geçmedi uzaktan öğretim.” (V2)

“Yüz yüze daha iyi. Evde üç çocuk var hepsi okula gidiyor. Hepsi online girdi mi çok zor oluyor. Bilgisayar bulamıyoruz. Bir de uzaktan dersleri pek anlamıyorlar okul gibi olmuyor. Bence yüz yüze olmalı.” (V3)

“Diğer okullara göre bizim okulun uzaktan dersleri bayağı iyi geçti ama yine de yüz yüze olması daha iyi sanırım. Sonuçta okula gitmek çok farklı. Sınıfta bulunmak, arkadaşlarını görmek, öğretmenini direk karşısında görmek. Onun için yüz yüze Bence daha sağlıklı. Ama belki bazı dersleri online da yapabilirler arada. Resim müzik gibi daha beceri isteyen dersleri mesela.” (V4)

“Bence yüz yüze olmalı. Benim çocuğum karma gibi devam etti mesela. 2 gün okula gitti 3 gün online oldu. Yani, belki büyük sınıflarda karma da olabilir ama küçük sınıflarda kesinlikle yüz yüze olması gerektiğini düşünüyorum.” (V5) şeklindedir.

Derslere katılıma ilişkin veli görüşleri incelendiğinde velilerin çoğunluğunun (f = 4), velisi olduğu öğrencilerin uzaktan yapılan derslere de yüz yüze olan dersler gibi katılım gösterdiği yönünde görüş bildirdiği görülmektedir. Derslere katılım ile ilgili veli görüşleri şu şekildedir.

“Dediğim gibi başlangıçta uzaktan derslerde zorluk yaşadı. Ama kızım planlıdır, orada yaşadığı zorlukları bir şekilde YouTube'dan video falan izleyerek kapattı. Ama derslerine yüz yüze olan dersler gibi devam etti. Normal okula gidermiş gibi uyandı hemen hemen bütün derslere girdi. Resim, müzik, beden gibi derslere pek katılım göstermedi uzaktan öğretim sürecinde. Ama diğerlerini mümkün olduğunca devam etti.” (V1)

“Eşim evde olduğu için takip etti çocukları. Derslerini hep girdiler. Normal okula gider gibi o derslerinde hepsine girdiler yani pek bir farklılık yaşanmadı. 3 çocuk olunca ara da derse girmek için bilgisayar falan yetmedi ama o zaman da telefonla falan girdiler.” (V3)

“Evdeydik zaten hemen hemen bütün derslere katıldı. Çok öyle katılmadığı ders yoktu. Bazen müzik beden gibi derslere katılmadı sadece onun dışında diğer ana derslere hep girdi. Zaten derslere girmezse okuldan haber veriyorlardı, bilgimiz oluyordu.” (V4)

“Ben de o süreçte evde olduğum için katılımı ilgili bir sıkıntı yaşamadık. Çoğu zaman derslere katıldı. Çok nadiren bazı dersleri girmedi ama onun dışında düzgün bir şekilde derslere devam etti. Zaten iki günde okula gidiyordu. Katılımla ilgili pek sorun yaşamadık.” (V5), şeklindedir.

Uzaktan eğitimde motivasyon ile ilgili veli görüşlerine göre, veliler (f = 3), uzaktan öğretimde öğretmenin öğrencinin karşısında olmamasından dolayı, velisi olduğu öğrencilerde motivasyon düşüklüğü yaşandığı yönünde görüş bildirmişlerdir. Velilerin uzaktan eğitimde motivasyon ile ilgili görüşleri şu şekildedir:

“Çok fark var. Benim oğlum zaten öyle çok fazla çalışan bir çocuk değil. Uzaktan öğretimde bir de bilgisayar başında olduğunda sonuçta başında öğretmen de yok kesinlikle derslere motive olamadı yani. Dediğim gibi yani böyle çok çalışan çabalayan bir öğrenci değil bir de başında öğretmen olmadığında, normal sınıf ortamı olmadığında iyice koptu. Yani benim çocuğuma pek olmadı uzaktan öğretim.” (V2)

“Oldu biraz fark. Direk karşısında öğretmen olmayınca bizim çocuğa biraz fark etti. Zaten Korona başladığında 5. sınıfa gidiyorlardı, çok küçüktüler. Ben evde olmuyorum. Annesi başlarında duruyor. 3 kardeş Bizimkiler hepsi aynı anda derslere girmeye çalıştılar Ayır ayrı odalarda. O açıdan da biraz sorun yaşadık. İlk başta pek motive olamadı. Sonra alıştı ama. Geri kaldı ama bizim çocuklar pek iyi olmadı bizim çocuklara.” (V3)

“Başta biraz farklılık oldu ama bizim çocuğun okulu bayağı hazırlıklıydı uzaktan öğretime. İyi takip ettiler öğrencileri. Ders esnasında kameralar mikrofonlar açıldı, tabii normal sınıf ortamı gibi olmadı ama yine de iyiydi. Sonra alıştı zaten uzaktan öğretime.” (V4)

Araştırma bulguları genel olarak değerlendirildiğinde, öğretmen, veli ve öğrenci görüşlerine göre Covid-19 pandemi sürecinde uzaktan eğitim uygulamalarında derslerin planlanması, öğrencilerin derslere katılımı, öğretmenlerin dersleri işleme süreci, kullandıkları yöntem ve teknikler ile öğretmen ve öğrencilerin motivasyon düzeylerinde yetersizlikler bulunmaktadır. Bu yetersizliklere bağlı olarak tüm katılımcılar gelecekte öğretim uygulamalarının öncelikli olarak yüz yüze yürütülmesini, bir kriz durumunda ihtiyaç olması halinde ise öğretimin karma yöntemle yürütülmesini önermektedirler.

Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Araştırmanın sonuçlarına göre öğretmenler, uzaktan öğretimde yüz yüze öğretime göre derse hazırlanmanın daha fazla zaman aldığı, öğrencilerin teknik eksiklikler veya veli ilgisizliğinden dolayı derslere uzaktan öğretimde daha az katılım olduğunu, derslerde kullandıkları yöntem ve tekniklerde değişiklik yapmadıklarını, uzaktan öğretimde ki derslerde kamera ve mikrofonun kapalı olmasının motivasyon düşüklüğüne yol açtığını ve gelecekte öğretime etkileşimi sağlamak için yüz yüze, teknolojik gelişmelerden yararlanmak adına karma olarak devam edilmesi yönünde görüş bildirmişlerdir. Öğrenciler ise, uzaktan öğretimde yüz yüze öğretime göre derslere hazırlanmadıklarını, derslere her iki öğretimde de katıldıklarını, derslerde öğretmenlerinin dersi işlerken çoğu zaman ekran paylaşımı yaptığını, kamera ve mikrofonların kapalı olmasının ve sosyalleşemedikleri için uzaktan öğretimde motivasyon kaybı yaşadıklarını, gelecekte ki öğretim uygulamalarının daha verimli olduğu için yüz yüze, evde rahat bir ortam olduğu içinde karma olarak devam edilmesi şeklinde görüş bildirdikleri görülmektedir. Velilerin her iki öğretimde de öğrencilerinin derslere katıldığını, uzaktan öğretimde öğretmen ile öğrencini karşılıklı olmamasından dolayı motivasyon düşüklüğü yaşandığını ve gelecekteki öğretim uygulamalarının da verimli olduğu için yüz yüze, bazı beceri isteyen derslerin ise evden de yapılabileceğini düşündükleri için karma olarak devam edilmesi gerektiği şeklinde görüş bildirmişlerdir.

Araştırma sonuçlarına göre öğretmenler, uzaktan öğretimde yüz yüze öğretime göre derse hazırlanmanın daha fazla zaman aldığı belirtmektedir. Ayrıca öğrencilerin teknik eksiklikler veya veli ilgisizliğinden dolayı derslere uzaktan öğretimde yüz yüze öğretime göre daha az katılım sağladığı belirtilmektedir. Benzer şekilde Gewin de (2020), öğretmenlerin uzaktan öğretim derslerine hazırlanma süreçlerinin yüz yüze öğretime göre daha zorlu olduğunu ve zaman aldığı belirtmektedir. Benzer araştırmalarda da veli ilgisizliği ve teknik eksikliklerden kaynaklı sorunlar yaşandığı görülmektedir (Çakın ve Akyavuz, 2020). Bir başka sonuç ise öğretmenlerin derslerde kullandıkları yöntem ve tekniklerde değişiklik yapmadıklarıdır. Bu sonuçla ilgili olan bir başka araştırma olan Özdemir Baki ve Çelik'in (2021) araştırma sonuçlarına göre ise öğretmenler, uzaktan öğretimin ilk zamanlarında kullandıkları yöntem ve tekniklerin yeterli gelmediğini görüp farklı yöntem ve teknikler kullanmışlardır. Ayrıca, uzaktan öğretim derslerinde kamera ve mikrofonun kapalı olmasının motivasyon düşüklüğüne yol açtığı ve gelecekteki öğretim uygulamalarında etkileşimi sağlamak için yüz yüze, teknolojik gelişmelerden yararlanmak için karma olarak devam edilmesi gerektiği belirtilmektedir. Can ve Nikolayidis'e (2022) göre, öğretmenlerin uzaktan eğitimde ders sunum yöntemlerini değiştirmeleri, canlı derslerin kayıt altına alınması, öğretmen-öğrenci-veli iletişiminin güçlendirilmesi gerekmektedir. Özcan'ın (2022) araştırma sonucuna göre, öğretmenlerin ortak görüşü

yüz yüze öğretimin daha tercih edilebilir olduğudur. Araştırma sonucunda görüleceği üzere, öğretmenlerin uzaktan eğitimde derse hazırlanmada zorlanmaları, öğrencilerin derslere etkili katılım sağlayamamaları, teknik sorunlar ve motivasyon kayıpları öğretmenlerin geleneksel sınıf yönetiminde olduğu kadar sanal sınıf yönetiminde de yeterli olmaları gerektiğini ortaya koymaktadır. Can'ın (2020b) belirttiği gibi, öğretmenler hizmet öncesi ve hizmet içi eğitimlerle sanal sınıfların yönetimi boyutları yetiştirilmesi gerekmektedir. Böylece öğretmenlerin sanal ortamda öğretim uygulamalarını daha etkili yürütmeleri, karşılaşılabilecekleri olası sorunlara karşı etkili çözümler üretebilmeleri sağlanmış olacaktır. Sanal sınıf uygulamalarında da geleneksel sınıf ortamında olduğu gibi öğretim ortamının düzenlenmesi, öğretimin etkili yönetimi, öğrenci davranışlarının yönetimi, öğrencilerle etkileşim, teknolojik araçların kullanımı ve yönetimi, özel gereksinimi buluna öğrencilerin eğitimi ve yönetimi ile sanal ortamda zaman yönetimi gibi temel konularda öğretmenlerin yetiştirilmeleri gerekmektedir.

Araştırma sonuçları incelendiğinde öğrencilerin uzaktan öğretimde yüz yüze öğretime göre derslere hazırlanmadıkları görülmektedir. Derslere ortaokul öğrencilerinin daha düzenli devam ederken, lisede öğrenim gören öğrencilerin uzaktan öğretim derslerine katılımının daha az olduğu anlaşılmıştır. Öğretmen görüşlerine paralel olarak öğrencilerde, derslerde öğretmenlerinin farklı yöntem ve teknikler kullanmadıklarını daha çok ekran paylaşımı yaparak dersleri işlediklerini söylemişlerdir. Ayrıca bir başka sonuç ise derslerde kamera ve mikrofonların kapalı olmasının ve sosyalleşemedikleri için öğrencilerin uzaktan öğretimde motivasyon kaybı yaşadıklarıdır. Öğrenciler, gelecekteki öğretim uygulamalarını daha verimli olduğu için yüz yüze, evde rahat bir ortam olduğu için de karma olarak devam edilmesi şeklinde görüş bildirmişlerdir. İlgili araştırma sonuçları incelendiğinde de benzer sonuçların elde edildiği görülmektedir. Keskin ve Özer Kaya'ya (2020) göre, uzaktan eğitim sürecinde öğrencilerin iletişim sağlama konusunda eksiklik hissettikleri ve eğitim esnasında teknik sorunların yaşandığını bildirmişlerdir. Başka bir araştırmada (Koç, 2020) ise öğrencilerin derslere düzenli katılım sağlamaması, öğretmen ve öğrenci arasındaki etkileşim eksikliği ayrıca teknik sorunların uzaktan eğitimin dezavantajlı yönleri olarak belirtilmiştir. Serçemeli ve Kurnaz'ın (2020) araştırma sonucuna göre yüz yüze eğitime göre uzaktan eğitimdeki öğretmen ve öğrenci arasındaki etkileşim düzeyi daha düşüktür. Yılmaz İnce, Kabul ve Diler (2020) tarafından yapılan bir araştırmada, öğrencilerin bilgisayar ve internete sahip olmalarının uzaktan eğitime ilişkin görüşlerini etkilediği belirlenmiştir. Bu nedenle uzaktan eğitimi sağlayan internet ve bilgisayar gibi kaynaklar, erişim kolaylığı ve eğitimde fırsat eşitliğinin sağlanabilmesi bakımından büyük önem arz etmektedir (Sarı, 2020). Can'ın da (2020a) belirttiği gibi, Covid-19 pandemisinin etkileri Türkiye'de açık ve uzaktan eğitim sisteminin altyapı, erişim, güvenlik, içerik, tasarım, uygulama, kalite, mevzuat ve pedagojik açıdan güçlendirilmesi gerektiğini ortaya koymuştur. Uzaktan eğitim sisteminin bu yönlerden geliştirilmesi tüm öğretim kademelerinde açık ve uzaktan eğitim sisteminin geliştirilmesi, etkililiği ve yüz yüze öğretimin güçlendirilmesine de önemli katkılar sağlayabilir.

Araştırma sonuçlarına göre veliler, uzaktan öğretimde de yüz yüze öğretimde de öğrencilerinin derslere katılım gösterdiklerini belirtmişlerdir. Uzaktan öğretimde öğretmen ile öğrencinin sınıf ortamında olmamasından kaynaklı motivasyon düşüklüğü yaşandığı belirtilmiştir. Ayrıca gelecekteki öğretim uygulamalarının da verimli olduğu için yüz yüze, bazı beceri isteyen derslerin ise evden de yapılabileceğini düşündükleri için karma olarak devam edilmesi gerektiğini söylemişlerdir. Gewin (2020), Covid-19 salgın sürecinde karşılaşılan sorunlar karşısında öğrenciler ile etkili iletişim kurulması, öğrencilerin derslere katılımlarının sağlanması ve her yönden desteklenmelerinin önemli olduğunu belirtmektedir.

Öneriler

Öğretmenlerin derse hazırlanma sürelerini kısaltmak adına MEB, öğretmenlere uzaktan öğretim derslerinde kullanmaları için hazır dijital içerikler sunmalıdır. Öğretmenler uzaktan öğretim derslerinde kullanabilecekleri yöntem ve teknikler hakkında bilgi verilmeli, web 2.0 araçları ile ilgili

eğitimler verilmelidir. Derslerde hem öğretmenlerin hem de öğrencilerin kamera ve mikrofonlarının açılması gerektiği belirtilmeli ve böylelikle uzaktan öğretimde derslerdeki motivasyon kayıplarının önüne geçilmelidir.

Öğrencilerin uzaktan öğretimde derslere devamlarını sağlamak için ihtiyacı olan öğrencilere bilgisayar, tablet gibi uzaktan öğretimde kullanacakları materyal sağlanmalıdır. Öğrencilere uzaktan öğretimde yapılan derslere de hazırlanmaları, önceden konu tekrarı yapmaları gerektiği vurgulanmalı ve bu konuda öğrencilere rehberlik çalışmaları yapılmalıdır. Öğrencilerin uzaktan öğretimden kaynaklı sosyal ve psikolojik kayıplarını gidermek için yüz yüze ve e-rehberlik çalışmaları yapılmalıdır.

Öğrencilerin uzaktan öğretimde derslere katılım durumunun önemi hakkında velilerin bilinçlendirilmelerine yönelik gerekli eğitimler verilmelidir.

Kaynakça

- Arslan, K. ve Görgülü Arı, A. (2021). Covid-19 (Koronavirüs) pandemisinde gerçekleştirilen çevrim içi eğitime yönelik öğretmen görüşleri. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim (TEKE) Dergisi*, 10(4), 1598-1617.
- Can, E. (2020a). Coronavirüs (Covid-19) pandemisi ve pedagojik yansımaları: Türkiye’de açık ve uzaktan eğitim uygulamaları. *Açıköğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi*, 6(2), 11-53.
- Can, E. (2020b). Sanal sınıf yönetimi: İlkeler, uygulamalar ve öneriler. *Açıköğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi (AUAd)*, 6(4), 251-295.
- Can E. (2022). Covid 19 pandemisi sürecinde yükseköğretimde öğretmenlik uygulamasına ilişkin öğrenci deneyimleri. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi/Journal of Higher Education and Science*, 12(2), 459-471. <https://doi.org/10.5961/highereducsci.1118080>
- Can, E. & Ozan, C. (2022). Covid-19 pandemisinin okul yönetimine yansımaları. *TEBD*, 20(2), 368-393. <https://doi.org/10.37217/tebd.1007527>
- Can, E. ve Nikolayidis, U. (2022). Veli ve öğretmen görüşlerine göre Covid-19 pandemi sürecinde uzaktan eğitimin görünümü. *Başkent Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 9(2), 136-153.
- Creswell, J. W. (2021). *Nitel araştırma yöntemleri: Beş yaklaşıma göre nitel araştırma ve araştırma deseni* (Çev. M. Bütün, S. B. Demir). Siyasal Kitabevi.
- Çakın, M. ve Akyavuz, E. K. (2020). Covid-19 süreci ve eğitime yansımaları: Öğretmen görüşlerinin incelenmesi. *International Journal of Social Sciences and Education Research*, 6(2), 165-186.
- Gewin, V. (2020). Five tips for moving teaching online as COVID-19 takes hold. *Nature*, 580: 295-296. doi: 10.1038 / d41586-020-00896-7.
- Kabapınar, Y., Kanyılmaz, B. M., Ören Koçhan, N. ve Atik, U. (2021). Öğretmen ve velilerin gözünden öğrencilerin uzaktan eğitime katılımlarının öyküleri: “Uzaktan eğitim mi, uzakta kalan eğitim mi?”. *Temel Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 1(1), 79-98. DOI: 10.29228/mutead.6
- Keskin, M. ve Özer Kaya, D. (2020). COVID-19 sürecinde öğrencilerin web tabanlı uzaktan eğitime yönelik geri bildirimlerinin değerlendirilmesi. *İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 5(2), 59-67.
- Koç, E. (2020). An evaluation of distance learning in higher education through the eyes of course instructors. *Akdeniz Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 3(1), 25-39.
- Konca, A. S. ve Çakır, T. (2021). Pandemi sürecinde uzaktan eğitim ile okul öncesi eğitimden ilkökula geçiş hakkında veli görüşleri. *Yaşadıkça Eğitim*, 35(2), 520-545. <https://doi.org/10.33308/26674874.2021352307>
- MEB. (2020). *Bakan Selçuk, 21 Eylül’de başlayacak yüz yüze eğitimi canlı yayında anlattı*. Erişim: 25 Şubat 2022. <https://www.meb.gov.tr/bakan-selcuk-21-eylulde-baslayacak-yuz-yuze-egitimi-canli-yayinda-anlatti/haber/21650/tr>
- Miles, M. B., & Huberman, M. A. (1994). *An expanded sourcebook qualitative data analysis*. London, UK: Sage.
- Özcan, F. Z. (2022). Ortaokul öğretmenlerinin uzaktan eğitim uygulamalarında yaşadıkları tecrübelerin değerlendirilmesi. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 10(127), 350-369. <http://dx.doi.org/10.29228/ASOS.57721>

- Özdemir Baki, G. ve Çelik, E. (2021). Ortaokul matematik öğretmenlerinin eğitimde matematik öğretim deneyimleri. *Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi, 12(1)*, 293-320. DOI: 10.51460/baebd.858655
- Patton, M. Q. (2018). *Nitel araştırma ve değerlendirme yöntemleri* (Çev. M. Bütün, S. B. Demir). Ankara: Pegem.
- Sarı, H. (2020). Evde kal döneminde uzaktan eğitim: Ölçme ve değerlendirmeyi neden karantinaya almamalıyız? *Uluslararası Eğitim Araştırmacıları Dergisi, 3(1)*, 121-128.
- Stake, R.E. (1995). *The art of case study research*. Thousand Oaks, CA:Sage.
- Serçemeli, M. ve Kurnaz, E. (2020). Covid-19 pandemi döneminde öğrencilerin uzaktan eğitim ve uzaktan muhasebe eğitimine yönelik bakış açıları üzerine bir araştırma. *Uluslararası Sosyal Bilimler Akademik Araştırmalar Dergisi, 4(1)*, 40-53.
- UNESCO. (2020a). *Eğitim: Kesintiden iyileşmeye* <https://en.unesco.org/covid19/educationresponse>
- UNESCO. (2020b). *Uzaktan eğitim çözümlerini planlamak için 10 öneri*. <https://www.unesco.org.tr/Home/AnnouncementDetail/1453>
- Üresin, E., İlik, Ş. Ş., Anıl, A. ve Alıcıoğlu, E. (2021). Pandemi döneminde uzaktan eğitimin özel gereksinimli öğrencilerin ebeveynlerinin görüşlerine göre incelenmesi. *Milli Eğitim Özel Eğitim ve Rehberlik Dergisi, 1(2)*, 121-147.
- WHO. (2022). *WHO Coronavirus (COVID-19) Dashboard*. <https://covid19.who.int/>, 19 Aralık 2022 tarihinde edinilmiştir.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2021). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Seçkin Yayıncılık.
- Yılmaz İnce, E., Kabul, A. ve Diler, İ. (2020). Distance education in higher education in the COVID-19 pandemic process: A case of Isparta Applied Sciences University. *International Journal of Technology in Education and Science (IJTES), 4(4)*, 343-351.
- Yin, R. K. (2012). *Applications of case study research* (3rd ed.). Thousand Oaks, CA:Sage.
- YÖK. (2020). *Basın açıklaması*. <https://www.yok.gov.tr/Sayfalar/Haberler/2020/YKS%20Ertelenmesi%20Basin%20Açıklaması.aspx>, web adresinden edinilmiştir.